

Bijlage 6 Toelichting besluit

Wettelijk kader en beleid

In artikel 3.18 van de Wnb zijn instrumenten opgenomen die in verband met beheer en schadebestrijding de mogelijkheid bieden om inbreuk te maken op de in de desbetreffende artikelen opgesomde verbodsbepalingen. In artikel 3.17 van de Wnb zijn vervolgens nadere bepalingen opgenomen die bij beheer en schadebestrijding in acht moeten worden genomen. Een opdracht ex artikel 3.18 kan verleend worden indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat en geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige instandhouding van een soort en indien sprake is van schending van een belang zoals genoemd in artikel 3.17, eerste lid, in samenhang met artikel 3.8, vijfde lid van de Wnb.

Deze belangen zijn:

- a) het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid;
- b) het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- c) ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren of;
- d) ter voorkoming van schade aan flora en fauna of;
- e) met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen.

Deze ontheffing wordt verleend voor het belang "voorkoming van schade aan fauna" in weidevogelgebieden.

Plan van aanpak

In februari 2017 hebben provinciale staten van Drenthe het plan van aanpak akker- en weidevogels vastgesteld. Het plan van aanpak is de uitwerking van een resolutie die in juni 2016 door een grote groep betrokken partijen is opgesteld om de akker- en weidevogelpopulaties in Drenthe te behouden en te herstellen. Basisvoorwaarde voor dat herstel is de beschikbaarheid van voldoende, geschikte en veilige leefgebieden. Daarnaast is samenwerking tussen vrijwilligers, terrein behorende organisaties, particuliere grondeigenaren, overheden en landbouwers van groot belang. Het plan bevat 17 concrete maatregelen die de in de afgelopen drie jaren zijn uitgevoerd. In het plan van aanpak is de start van predatiebeheer in 4 gebieden opgenomen. Een gebiedsplan, met een integrale benadering (o.a. biotoopverbetering), vormt de basis voor predatiebeheer.

Met het plan van aanpak wordt aangesloten bij de provinciale kaders uit het Flora- en faunabeleidsplan voor predatorenbeheer in weidevogelgebieden. In het Flora- en Faunabeleidsplan is opgenomen dat er enkel predatoren beheer wordt toegestaan indien er aan biotoopverbetering is gedaan door middel van op weidevogels aangepast agrarisch gebruik. De door u getroffen maatregelen voor biotoopverbetering zijn opgenomen in het Gebiedsplan weidevogelbeheer.

Overwegingen

Schade aan fauna

De wetgever heeft onder het belang 'schade aan fauna' opgenomen waarvoor een opdracht verleend kan worden. Er kan sprake zijn van schade aan fauna wanneer er als gevolg van predatie van een bepaalde soort die als voedsel dient voor andere dieren, minder exemplaren zijn dan wenselijk wordt geacht. Het doden van dieren zal een uiterste middel moeten zijn om deze schade te voorkomen.

Tijdens een lang lopend onderzoek naar predatie bij weidevogels, dat in de periode 2003 – 2005 door Sovon Vogelonderzoek Nederland en Alterra is uitgevoerd, zijn vooral vos, hermelijn, buizerd,

blauwe reiger en zwarte kraai als predator van legsels en kuikens geconstateerd (Teunissen et al. 2005, 2008). Van de geïdentificeerde predatiegevallen is circa 90% aan de genoemde soorten toegeschreven. In het landelijke predatieonderzoek kwam de vos met 57,5% van de gepredeerde legsels naar voren als grootste nestpredator. De hermelijn was landelijk met 20,5% de tweede belangrijkste nestpredator, zwarte kraai met 3,9% de derde. De gevonden aantalsverhoudingen van weidevogelpredatoren zijn mogelijk niet representatief, maar geven een beeld van de range en orde grootte van het relatieve belang van de verschillende predatoren. Bij onderzoek in Overijssel in 2016 en 2017 kwam naar voren dat de vos in de onderzochte gebieden een aandeel had tussen de 64-80% van de gepredeerde nesten.

Uit het hiervoor gememoreerde landelijk onderzoek naar de rol van predatie op weidevogels (Teunissen et al. 2005) kwam naar voren dat er een onderscheid is te maken tussen predatie in de nachtperiode en in de dag periode. In de nachtperiode vindt vooral predatie plaats door grondgebonden predatoren zoals vos.

In de gebiedsplannen van de kansrijke weidevogelgebieden is de onderbouwing opgenomen van de noodzaak om te vos tussen zondondergang en zonsopkomst te bestrijden. Predatie kan in zowel in de nest als jongen fase een knelpunt vormen om te komen tot voldoende reproductie. Hoge nestpredatie alleen hoeft niet doorslaggevend te zijn (Teunissen 2003-2008), het hangt onder andere af van de jongen overleving die o.a. van weersomstandigheden en kwaliteit van kuikenhabitat afhangt. MacDonald & Bolton (2008a) komen in een overzichtsstudie over steltlopers in Europa tot de conclusie dat in sommige populaties de predatie op nesten zo hoog is, dat daardoor afname van de populatie onvermijdelijk is, ook al is de overleving van de resterende kuikens hoog.

In een overzicht van Europese studies stelden MacDonald & Bolton (2008a) bij de Kievit een gemiddelde kuikenoverleving vast van 25%. Bij deze kuikenoverleving berekenden zij met een eenvoudig populatiemodel een kritische grens voor nestpredatie van ca. 50%. Naarmate de kuikenoverleving afneemt, is een hoger nestsucces (en lager predatieniveau) noodzakelijk om de stand op peil te houden.

In het gebiedsplan wordt uitvoerig ingegaan op de huidige verspreiding en aanwezigheid van de weidevogels in het gebied. In het gebiedsplan is opgenomen welke invloed predatie heeft op de reproductie van de weidevogels in het gebied en is de noodzaak voor het bestrijden van predatoren onderbouwd. Wij achten de onderbouwing in het gebiedsplan en uit bovenstaande onderzoeken voldoende voor het verlenen van een opdracht.

Preventieve maatregelen

Op basis van het gebiedsplan zijn of worden in het gebied preventieve maatregelen getroffen.

Opgenomen zijn onder andere;

- Nestbezoek ten behoeve van bescherming van nesten wordt tot een minimum beperkt, dit om te vermijden dat (geur)sporen naar nesten predatie in de hand werkt,
- Om de openheid van het gebied te vergroten is het gewenst om een aantal opgaande struwelen/bepantingen af te zetten/te verwijderen,
- Uitrasteren van broedpercelen wordt experimenteel toegepast, het is niet mogelijk om alle broedpercelen uit te raster (te omvangrijk en om technische aspecten),
- Verminderen van toegankelijkheid. Verstoringen, waarbij nesten en kuikens tijdelijk verlaten worden, geeft sommige predatoren meer kans. Sluiten van bepaalde paden in het broedseizoen kan een optie zijn,

- Ontmoedigen van plaatsen van nestpalen voor ooievaars binnen een straal van 1 km rond het gebied. Ten aanzien van bestaande nestpalen wordt in overleg met eigenaren gezocht naar mogelijkheden voor eventuele verplaatsing van nestpalen.

In de gebiedsplannen wordt onderbouwd dat naast de getroffen preventieve maatregelen het noodzakelijk is om actief de vos te bestrijden in de weidevogelgebieden.

Effect van de bestrijding van de vos

Predatiebeheer omvat het geheel aan maatregelen dat erop gericht is het effect van predatie op akker- en weidevogels te verminderen. Het betreft niet alleen het eventueel ingrijpen in aantallen predatoren, maar ook het indirect beïnvloeden van de aanwezigheid van predatoren door het landschap minder geschikt te maken (preventieve maatregelen, bijvoorbeeld het herstellen van de landschappelijke openheid). Direct ingrijpen kan zowel met dodelijke middelen (bijvoorbeeld afschot) als met niet dodelijke middelen (bijvoorbeeld plaatsen van een raster) plaatsvinden.

In het gebied wordt een intensievere jacht op vossen ingesteld om risico's op hoge nestpredatie te voorkomen. De vos is momenteel vrij bejaagbaar. Vossen zijn vrijwel altijd actief na zonsondergang, hierdoor is regulier bejagen met geweer niet effectief. Door middel van het jagen met lichtbakken kan de effectiviteit van de bejaging verhoogd worden.

Gunstige staat van instandhoudingen

De vos is een van nature op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie voorkomende diersoort. Ingevolge artikel 3.10 lid 1 sub a van de Wnb is het verboden vossen te doden of te vangen. Op basis van artikel 3.15 lid 1 van de Wnb in samenhang met artikel 3.1 Besluit natuurbescherming en de artikelen 3.1 tot 3.5 Regeling natuurbescherming kunnen vossen het gehele jaar door de grondgebruiker gedood worden met gebruikmaking van geweren, honden, kastvallen en vangkooien. Ingevolge artikel 3.16 van het Besluit natuurbescherming is het echter verboden een geweer te gebruiken ter uitoefening van het bepaalde bij of krachtens de wet voor zonsondergang en na zonsondergang. Derhalve is voor het gebruik van kunstlicht en geweren voor zonsondergang en na zonsondergang een opdracht noodzakelijk.

Gebruik van kunstlicht en geweren

Ten aanzien van de gunstige staat van de vos zijn wij van mening dat met het gebruik van kunstlicht en geweren tussen zonsondergang en zonsopkomst geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de vos. In 2012 is vastgesteld dat de stand van de vos in Drenthe over het geheel genomen stabiel is en blijft (Natuur in Drenthe, 2012). De ontheffing voor het gebruik van kunstlicht en geweren tussen zonsondergang en zonsopkomst wordt aangevraagd voor 4 afgebakende gebieden. De stabiele stand van de vos zal hiermee niet in gevaar komen omdat ik de rest van Drenthe geen gebruik wordt gemaakt van kunstlicht bij de bejaging van de vos.

Tevens concluderen wij dat door de minister bij het aanwijzen van de vos op basis van artikel 3.15 van de Wnb reeds is onderbouwd dat de gunstige staat van instandhouding niet in het gevaar is. Een diersoort kan enkel op basis van artikel 3.15 van de Wnb aangewezen worden als deze niet in zijn voortbestaan wordt bedreigd of dat gevaar loopt.

Op basis van artikel 3.25 lid 1 Wnb dient in de opdracht te worden opgenomen welke middelen gebruikt kunnen worden voor de uitvoering. Voor de uitvoering van deze opdracht worden als middel aangewezen; kogelgeweren en hagelgeweren. Daarnaast biedt artikel 3.26 lid 3 Wnb de basis voor het gebruik van geweren na zonsondergang en voor zonsopkomst en voor middelen welke bij het geweer gebruikt mogen worden. Voor de uitvoering van deze ontheffing wordt een ontheffing verleend van het gestelde in artikel 3.26 lid 2 Wnb en wordt het toegestaan om geweren te gebruiken na zonsondergang en voor zonsopkomst waarbij gebruik wordt gemaakt van een kunstmatige lichtbron bij

het geweer (niet aan het geweer vastgemaakt) en van voorzieningen om de prooi te verlichten (kunstlicht boven voerput) en om het geweer te voorzien van een geluiddemper. Een geluiddemper wordt toegestaan om de overlast voor de omgeving te minimaliseren. Met deze opdracht wordt het mogelijk om in de nachtelijke uren te schieten. De weidevogelgebieden zijn juist grote open gebieden waar deze schoten bijzonder ver dragen en de nachtrust van omwonende kunnen verstoren. Met een geluiddemper wordt het aantal decibels omlaag gebracht waarmee de overlast voor de omgeving wordt verminderd. Omdat voor het gebruik van een geleiddemper tevens een ontheffing van het ministerie van Justitie en Veiligheid noodzakelijk is wordt deze koppeling in de opdracht opgenomen. Het ministerie is hierin leidend.

Geconcludeerd kan worden dat:

Er geen andere bevredigende oplossing bestaat, zoals artikel 3.8 lid 5 sub a Wnb voorschrijft, om te voorkomen dat predatie door vossen een negatief resultaat heeft op de reproductie van weidevogels. Zowel de predatie van eieren en jongen alsmede de verstoring door vossen is van invloed op de reproductie van weidevogels.